

ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม

และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557¹

ร.ต.ท.สิทธิชัย คลังมณี²

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เกี่ยวกับความหมาย ประวัติความเป็นมา และแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อศึกษา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศไทยและ ต่างประเทศ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ให้มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ดังมี รายละเอียดของการศึกษาดังนี้

ความตื่นตัวในการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์เกิดขึ้นทั่วโลก ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องมี กฎหมายในการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์โดยให้สอดคล้องกับหลักอริสทภาพ 5 ประการของ สัตว์ สำหรับประเทศไทย ก่อนหน้านี้ ได้มีกฎหมายซึ่งสอดคล้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ โดยบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ต่อมามีการตราพระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ออกมาใช้บังคับเป็นการเฉพาะ แต่จากการศึกษาบทบัญญัติ ดังกล่าว ผู้ศึกษาพบปัญหาสำคัญของการบังคับใช้ อันจะนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการ แก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับนิยามของ “การจัดสวัสดิภาพของสัตว์” ความตื่นตัวในการคุ้มครองสวัสดิ ภาพสัตว์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก รวมถึงได้นำมาเป็นประเด็นในการถกเถียงการค้าระหว่างประเทศ ทำให้ ประเทศต่างๆ ต้องมีการออกกฎหมายเพื่อเป็นการจัดสวัสดิภาพสัตว์โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลัก อริสทภาพ 5 ประการของสัตว์ได้แก่ (1) อริสทภาพจากความหิวกระหาย (2) อริสทภาพจากความไม่ สะดวกสบายจากสภาวะแวดล้อม (3) อริสทภาพจากความเจ็บปวด บาดเจ็บ และโรคภัย (4) อริสทภาพจากการแสดงออกตามธรรมชาติ และ (5) อริสทภาพจากความกลัวและความทุกข์ทรมาน

¹ บทความนี้ เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณ กรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ สันตาสว่าง

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายไทยพบว่า พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 3 ได้ให้คำหมายของคำว่า การจัดสวัสดิภาพสัตว์ หมายถึง การเลี้ยงหรือการดูแลให้สัตว์มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ ซึ่งเห็นได้ว่า ให้อบเชตของความหมายเพียงเรื่องสุขอนามัย ที่อยู่ อาหาร และน้ำ เท่านั้น ซึ่งเป็นเพียงเรื่องของความสุขกายของสัตว์ แต่หาได้คำนึงถึงความสบายใจ ของสัตว์แต่ประการใดไม่ นอกจากนี้ มาตรา 22 ซึ่งบัญญัติให้เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการจัด สวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสม โดยให้ไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ รัฐมนตรีประกาศกำหนด แต่ปัจจุบันยังไม่มีการออกหลักเกณฑ์วิธีการหรือเงื่อนไขดังกล่าวแต่ ประการใด ดังนั้นขอบเขตในการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่ชัดเจนเพียงพอ และยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

รองศาสตราจารย์ นายสัตวแพทย์ ปานเทพ รัตนกร ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัด สวัสดิภาพสัตว์ว่า สวัสดิภาพสัตว์เป็นสิ่งที่มนุษย์ คือ คนเลี้ยงสัตว์ เจ้าของสัตว์ และสัตวแพทย์ เป็น ผู้ให้แก่สัตว์เลี้ยง หรือสัตว์ป่วย อันจักเกิดขึ้นเองมิได้ โดยมนุษย์ผู้ให้สวัสดิภาพแก่สัตว์ ฟังระลึกถึง สิ่งสำคัญสอง ประการ คือ (1) ความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นกับสัตว์ และ (2) ความพึงพอใจของสัตว์ คือ การกระทำใดๆก็ตามต่อสัตว์ต้องไม่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดขึ้น หรือหากมีความจำเป็นต้องกระทำ ต่อตัวสัตว์ที่สร้างความเจ็บปวด เช่นการผ่าตัดตอน หรือการทำหมัน ฯลฯ ผู้กระทำจะต้องให้การ ระวังปวดอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น ทำให้สัตว์หมดความรู้สึกด้วยยาสลบ สัตว์ก็จะไม่ เจ็บปวดขณะผ่าตัด และควบคุมความเจ็บปวดบาดแผลภายหลังผ่าตัดด้วยยาแก้ปวดจนกว่าจะตัด ไหม ฯลฯ ขณะเดียวกันต้องตระหนักถึงความพึงพอใจ ความชอบของสัตว์ด้วย เช่น การเลี้ยงสุนัข ในกรงเดี่ยว แม่มีน้ำและอาหารอย่างสมบูรณ์ แต่สัตว์ไม่เคยถูกนำออกมาพบปะผู้คนหรือสุนัขตัว อื่นๆ สุนัขอาจดำรงชีพอยู่ได้แต่จิตใจรันทด เนื่องจากไม่ยอมถูกขังตลอดเวลา เป็นต้น

คำอธิบายของรองศาสตราจารย์ นายสัตวแพทย์ ปานเทพ รัตนกรสอดคล้องกับ มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ แผนปฏิบัติการสหภาพยุโรปในการปกป้องคุ้มครอง และ สวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งได้วางหลักการยอมรับว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก พิธีสารว่าด้วยการ ปกป้องคุ้มครองและสวัสดิภาพสัตว์ ที่ได้ให้ความหมายของคำว่าสัตว์ว่า “สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มี ความรู้สึก...” ประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศแรกที่มีการก่อตั้งองค์กรว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์คือ The Society for the Prevention of Cruelty to Animals (SPCA) ใน ค.ศ.1824 และมีพระราชบัญญัติ ว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ.2006 (Animal Welfare Act 2006) โดยมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครอง สัตว์ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เลี้ยงหรือไม่ก็ตามให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี อาหารที่ดี สามารถแสดง พฤติกรรมตามปกติ และปราศจากความรู้สึกเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน เช่นเดียวกับกฎหมายของ

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อใช้บังคับในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์โดยไม่ให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งบัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์เป็นการเฉพาะ สมควรให้คำนิยามความหมายของ การคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ โดยให้รวมถึง สิทธิของสัตว์ในด้านจิตใจด้วย เพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ตามกฎหมายไทยครอบคลุมหลักอิสรภาพ 5 ประการของสัตว์ และสอดคล้องกับมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ

2. ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นการทารุณกรรมสัตว์ กรณี “สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร” มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 บัญญัติห้ามผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร โดยการทารุณกรรมหมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชรา หรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบภารกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะสัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ ขณะที่ มาตรา 21 เป็นบทยกเว้น ลักษณะการกระทำบางประการที่ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20 ได้แก่ (1) การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้ เฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร

มาตรา 21 (1) เป็นข้อยกเว้นว่า การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหารนั้น มิใช่การทารุณกรรมสัตว์ ทำให้เกิดปัญหาในการตีความว่า กรณีการฆ่าสุนัข เพื่อกินเป็นอาหาร จะถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์หรือไม่ ทั้งนี้ เนื่องจาก มาตรา 3 มิได้ให้นิยามความหมายของ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหารนั้น หมายถึงสัตว์ชนิดใดบ้างและหมายรวมถึงสุนัขด้วยหรือไม่

ขณะเดียวกันจากการศึกษาวัฒนธรรมเกี่ยวกับการบริโภคเนื้อสุนัข พบว่ามีปรากฏบันทึกไว้ในหลายส่วนบนโลก อันได้แก่ ชาวจีนโบราณ, ชาวเม็กซิโกโบราณ และไมเว้นแต่ชาวกรุงโรมโบราณ และในปัจจุบันยังปรากฏวัฒนธรรมการกินเนื้อสุนัขในหลายประเทศ เช่น, ประเทศจีน, เวียดนาม, เกาหลี ขณะที่วัฒนธรรมของประเทศอื่นเห็นว่าการบริโภคของสุนัขเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมและไม่พอใจกับพฤติกรรมนี้ โดยมองว่าคนที่บริโภคเนื้อสุนัขมีความผิดอย่างร้ายแรงทางมโนสำนึก นอกจากนี้การรับประทานสุนัขเป็นสิ่งที่ต้องห้ามตามหลักศาสนาของชาวยิวและอิสลาม เพราะถือว่าสุนัขเป็นมลทินทางพิธีกรรมในทั้งสองศาสนา

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศพบว่า ถึงแม้ในอดีตประเทศต่างๆ ทางยุโรปจะเคยบริโภคเนื้อสุนัข แต่ในปัจจุบัน หลายๆ ประเทศได้มีการบัญญัติ

กฎหมายห้ามประชาชนกินเนื้อสุนัข เช่นในสาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐจีน(ไต้หวัน) และประเทศฟิลิปปินส์ ขณะที่ประเทศที่มีวัฒนธรรมการกินเนื้อสุนัขก็ได้รับแรงกดดันให้มีการจำกัดขอบเขตหรือการออกกฎหมายเพื่อขกเลิกการกินเนื้อสุนัข เช่น รัฐบาลเกาหลีใต้จำเป็นต้องเรียกร้องให้พลเมืองของตนไม่กินเนื้อสุนัข หลีกเลี่ยงการจำหน่ายเนื้อสุนัขในช่วงที่มีการแข่งขัน ซึ่งนักบรรณคดีเกี่ยวกับสิทธิสัตว์จะกล่าวว่าการแข่งขันดังกล่าวหากรัฐบาลเกาหลีใต้ไม่ได้ประกาศห้ามการจำหน่ายเนื้อสุนัขในร้านอาหารของกรุงโซล แรงกดดันที่เกิดขึ้นกับประเทศเกาหลีใต้ แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมการกินเนื้อสุนัขนับวันจะถูกต่อต้าน และไม่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศและอาจเป็นมาตรการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อคว่ำบาตรหรือกดดันทางเศรษฐกิจ หากภายในประเทศยังยอมให้ประชาชนกินเนื้อสุนัขต่อไป

สำหรับประเทศไทยความนิยมบริโภคเนื้อสุนัขแม้จะไม่แพร่หลายเท่าประเทศอื่นๆ หลายประเทศ แต่ก็ขึ้นชื่อเรื่องการลักลอบส่งออกเนื้อสุนัขไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ของไทยกลับมิได้มีการบัญญัติการห้ามการซื้อขายและการกินเนื้อสุนัขแต่ประการใด การดำเนินคดีกับผู้ค้าสุนัขในปัจจุบัน เป็นไปตามกฎหมายการควบคุมโรคระบาด จากการค้าสัตว์และการขนส่งสัตว์โดยไม่ได้รับอนุญาตเท่านั้น หากใช้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์แต่ประการใด จากเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการบัญญัติห้ามการซื้อขายเนื้อสุนัขและกำหนดอย่างชัดเจนว่า เนื้อสุนัขไม่ใช่สัตว์ที่เลี้ยงเพื่อเป็นอาหารไว้ใน พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ด้วย

3. ปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยสัตว์เลี้ยงไปทำความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่น ปัญหาเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ โดยเฉพาะสุนัข ต้นเหตุของปัญหส่วนหนึ่งมาจากเจ้าของสัตว์เลี้ยงปล่อยพลละเลยสัตว์เลี้ยงให้ไปสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เช่น ไล่กัด หรือการลักลอบเข้าไปฆ่าสัตว์เลี้ยงของผู้อื่น รวมถึงการไปขบถ่ายปัสสาวะ อุจจาระ ในบ้านของผู้อื่นด้วย ถึงแม้การกระทำของสุนัขดังกล่าว เจ้าของทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหายสามารถดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากเจ้าของสุนัขได้ แต่การสร้างคามเสียหายในบางกรณี เช่น การไปกัดสัตว์เลี้ยงของผู้อื่นตาย ถึงแม้มีการชดเชยเยียวยาความเสียหายแต่ก็ไม่อาจทดแทนความรู้สึกทางใจที่เกิดจากการสูญเสียสัตว์เลี้ยงได้ อีกประการหนึ่งการเรียกร้องความเสียหายเป็นการใช้สิทธิในทางแพ่งซึ่งผู้เสียหายมีภาระต้องพิสูจน์ค่าความเสียหาย และใช้เวลานาน อีกทั้งในบางกรณีการใช้สิทธิเรียกร้องในทางแพ่งนั้น ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นก็ไม่คุ้มเท่ากับมูลค่าของทรัพย์สินที่เสียหายไป หรือการไล่เกลี้ยค่าความเสียหายโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ บางกรณีก็ไม่อาจตกลงกันได้โดยดีได้ ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าของสัตว์เลี้ยงและผู้ได้รับความเสียหายตามมา

อนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงมาตรา 23 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งถึงแม้จะมีการบัญญัติห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใดๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันสมควรไว้แล้วก็ตาม แต่ บทบัญญัติดังกล่าวเป็นกรณีการละทิ้งสัตว์โดยถาวร เช่น การนำสัตว์ไปปล่อย โดยมีได้หมายความว่า รวมถึงการปล่อยสัตว์ให้ออกจากบริเวณบ้านเป็นการชั่วคราว และไปสร้างความเสียหายให้แก่ บุคคลอื่นแต่ประการใด ขณะเดียวกัน ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดมาตรการเบื้องต้นเพื่อ ควบคุมการเลี้ยงและการปล่อยสุนัขในเขตกรุงเทพมหานครไว้ 2 ประการคือ (1) ห้ามมิให้ผู้เลี้ยง สุนัขในที่หรือทางสาธารณะหรือในที่ของบุคคลอื่นโดยปราศจากความยินยอม และ (2) ห้ามมิให้ ผู้ใดปล่อยสุนัข ซึ่งหมายถึงการปลดการครอบครองสุนัขและการปล่อยสุนัขให้อยู่นอกสถานที่เลี้ยง โดยปราศจากการควบคุม ในที่หรือทางสาธารณะหรือในที่อื่นใดโดยเด็ดขาด แต่ บทบัญญัติ ดังกล่าวยังไม่เคยมีการนำมาบังคับใช้อย่างจริงจัง อีกทั้งไม่สามารถนำไปบังคับใช้กับกรณีที่มีการ ปล่อยสุนัขนอกเขตกรุงเทพมหานครได้

ขณะเดียวกัน จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการ กำหนดหน้าที่ในการดูแลสุนัขเป็นกฎหมาย โดยกำหนดห้ามปล่อยสุนัขออกไปนอกบ้านโดยไม่มี สายจูงเป็นอันตราย และถ้าพาออกไปนอกบ้านทั้งๆ ที่มีสายจูง เจ้าของต้องมีหน้าที่ในการควบคุม สุนัข เพื่อมิให้สุนัขเป็นภัยคุกคามหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นในชุมชน กฎหมายของ ประเทศนิวซีแลนด์ กำหนดให้สุนัขที่อยู่นอกสถานที่เลี้ยงต้องมีการควบคุมตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมสุนัขในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ (1) พื้นที่ต้องห้ามสำหรับมิ ให้เจ้าของนำสุนัขผ่านเข้าไปโดยเด็ดขาด ได้แก่ สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สนามบิน สวนสัตว์ ห้องสมุด สุสานหรือชายหาดบางแห่ง (2) พื้นที่ต้องผูกสายลากจูงสุนัขได้แก่ ถนน ทางเท้า สวนสาธารณะ และชายหาดบางแห่ง (3) พื้นที่ออกกำลังกายสำหรับสุนัข เจ้าของสามารถนำสุนัข ไปออกกำลังกายได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีสายจูง แต่ยังคงมีหน้าที่ควบคุมสุนัขไม่ว่าด้วยคำสั่งเสียง สัญญาณมือ สายลากจูงหรือวิธีการอื่นใด และต้องนำสายลากจูงติดตัวไปด้วยเสมอ ทั้งนี้มี จุดมุ่งหมาย 4 ประการ คือ (1) ควบคุมเหตุเดือดร้อนรำคาญ ความวิตกกังวล และอันตรายที่อาจ เกิดขึ้นในชุมชน (2) ความมุ่งหมายที่จะป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก อันมีสาเหตุมาจากการ ปล่อยสุนัขในที่สาธารณะโดยปราศจากการควบคุม ไม่ว่าเด็กนั้นจะมีผู้ปกครองดูแลอยู่หรือไม่ (3) ความสำคัญของการจัดการให้ประชาชนสามารถใช้ที่หรือทางสาธารณะได้ โดยปราศจากความวิตก กังวลว่าจะถูกสุนัขทำร้าย และ (4) ความต้องการออกกำลังกายและพักผ่อนของสุนัขและเจ้าของ ส่วนการป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้นในชุมชน กฎหมายกำหนดให้เจ้าของสุนัขมีหน้าที่ ต้องป้องกันและระงับเหตุเดือดร้อนรำคาญจากสุนัขที่สำคัญ 2 ประการคือ (1) เหตุเดือดร้อนรำคาญ

จากเสียงเห่าหอน และ(2) เหตุเดือดร้อนรำคาญจากสิ่งขับถ่าย โดยกำหนดให้เจ้าของมีหน้าที่กำจัด มูลสุนัขโดยทันทีด้วยวิธีการที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นในชุมชน ผู้ฝ่าฝืนอาจถูกออกใบสั่งให้ชำระค่าเปรียบเทียบปรับในอัตรา 300 ดอลลาร์ จากการศึกษาดังที่กล่าวมา เห็นได้ว่า กฎหมายของต่างประเทศ ซึ่งมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ โดยมีการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการทารุณกรรมสัตว์อย่างรุนแรง แต่ในขณะเดียวกัน ก็ได้มีกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ของเจ้าของสัตว์เลี้ยงให้ควบคุมสัตว์เลี้ยงมิให้ออกมาสร้างความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่นด้วย ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า การคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ ควรดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างความรับผิดชอบแก่เจ้าของสัตว์เลี้ยง โดยกำหนดให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงต้องควบคุมสัตว์เลี้ยงของตนมิให้ไปก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคลอื่น หากบุคคลอื่นยอมไม่ได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากการกระทำของสุนัข ปัญหาการทารุณกรรมหรือทำร้ายสุนัข จนนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างเพื่อนบ้านก็จะลดลง นอกจากนี้ ควรมีบทบัญญัติให้เจ้าของสุนัขชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของสุนัข ไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ด้วย

4. ปัญหาเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายเยียวยาสัตว์ในกรณีมีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน ในกรณีที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงปล่อยสัตว์เลี้ยงของตนออกมาสร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่น โดยที่ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินมีความจำเป็นต้องทำร้ายสัตว์ดังกล่าวเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สินตามสมควร เป็นเหตุให้สัตว์ดังกล่าวได้รับความบาดเจ็บ ทำให้เกิดปัญหาว่า ผู้กระทำการเพื่อป้องกันเหตุดังกล่าวต้องรับผิดชอบในความบาดเจ็บของสัตว์หรือไม่ อนึ่ง มาตรา 21 (6) พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 กำหนดไว้ว่า “การกระทำการฆ่าสัตว์ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน ไม่ถือเป็นการกระทำทารุณกรรมสัตว์” บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นบทยกเว้นความผิดแก่ผู้กระทำโดยไม่ต้องรับผิดชอบต่อความตายของสัตว์จากการกระทำป้องกันดังกล่าว ขณะเดียวกัน บทบัญญัตินี้ดังกล่าวยังได้มีการบัญญัติถึงกรณีที่พิสูจน์ได้ว่า การกระทำป้องกันดังกล่าวเป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นและเป็นเหตุทำให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บเอาไว้ เป็นเหตุให้เจ้าของสัตว์มักกล่าวหาว่าผู้กระทำ ได้กระทำเกินกว่าเหตุเรียกร้องให้มีการดำเนินคดีฐานทารุณกรรมสัตว์แก่ผู้กระทำ ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 40,000 บาท และเรียกร้องให้ผู้กระทำชดเชยเยียวยาค่าการรักษาสัตว์จากผู้กระทำซึ่งได้กระทำการป้องกันนั้น เช่นกรณี ชาวจังหวัดหนองคายรายหนึ่งเข้าแจ้งความดำเนินคดีกับ เพื่อนบ้านในข้อหาทารุณกรรมสัตว์ เนื่องจากได้ใช้มีดฟันสุนัขบริเวณใบหน้าด้านขวา จนต้องเย็บกว่า 100 เข็ม

ขณะที่ผู้กระทำให้การว่า ไม่ได้มีเจตนาพินหน้ำสุนัขเพื่อให้ตาย แต่เป็นการขว้างมีดเพื่อไล่สุนัขที่จะกัดไ่ของเข่า กรณีที่เกิดขึ้นนี้ ศาลจังหวัดหนองคายพิพากษาจำคุก 1 ปี ปรับ 2,000 บาท แต่โทษจำคุกให้รอลงอาญา 1 ปี นอกจากนี้ยังพบกรณีการทำร้ายสุนัขในลักษณะเดียวกันอีกหลายกรณี ซึ่งล้วนแต่อ้างเป็นการปกป้องทรัพย์สินทั้งสิ้น การกระทำความดังกล่าวเป็นการกระทำด้วยเหตุเพื่อการป้องกันทรัพย์สินของตน หรือเป็นการทารุณกรรมสัตว์ เป็นเรื่องพิสูจน์ได้ยาก ทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้

อนึ่ง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 บัญญัติว่า "ผู้ใดต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น ให้พ้นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด" หลักเกณฑ์ของการ ป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามบทบัญญัติดังกล่าวได้แก่ (1) มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย นั่นคือ ภัยอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นผู้กระทำไม่มีอำนาจตามกฎหมายจะทำได้ หากผู้ก่อภัยนั้นมีอำนาจทำได้โดยชอบก็ไม่มีสิทธิจะป้องกัน เช่น พ่อมีสิทธิว่ากล่าว/ลงโทษลูก ไม่ถือเป็นภัยอันตรายตามข้อ 1. หรือแม้จะมีภัยอันตรายแล้วก็ตาม แต่ผู้ที่อ้างป้องกันได้ จะต้องไม่มีส่วนผิดในการก่อให้เกิดภัยอันตรายดังกล่าวขึ้นด้วย (2) ภัยอันตรายนั้น ใกล้จะถึง แม้ท่านจะมีภัยอันตรายอันละเมิดต่อกฎหมายเกิดขึ้นตามข้อ 1 แล้วก็ตาม แต่จะมีสิทธิ ป้องกันตัวต่อเมื่อภัยอันตรายนั้น เป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง คือภัยที่เกิดขึ้นกระชั้นชิดถึงขนาดที่ไม่มีหนทางอื่นที่จะขจัดปิดเป่าภัยนั้นได้ นอกจากการป้องกันตัวเอง (3) ผู้กระทำจำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตน ให้พ้นจากภัยอันตรายนั้น (4) การกระทำ ป้องกันตัวตามสมควรแก่เหตุ คือ แม้กฎหมายจะให้สิทธิแก่ประชาชนผู้ประสบอันตรายป้องกันตนเองได้ แต่ก็มีได้ให้จนไม่สามารถกำหนดขอบเขตได้ โดยหลักของตามสมควรแก่เหตุในที่นี้คือ การพิจารณาว่าภัยอันตรายนั้นได้ผ่านพ้นไปแล้วหรือไม่ เช่นกรณีของสุนัขที่จะทำร้ายบุคคลหรือทรัพย์สิน หากการกระทำความดังกล่าวได้ผ่านพ้นไปแล้ว สุนัขไม่ได้อยู่ในวิสัยที่จะกระทำในลักษณะดังกล่าวแล้ว หากไปทำร้ายสุนัขก็ถือว่าเป็นการกระทำเกินกว่าเหตุ และในกรณีที่มีการใช้อาวุธจะสามารถใช้ได้เพียงใดนั้นต้องพิจารณาจาก ทฤษฎีที่สำคัญ 2 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีสัดส่วน ก็ต้องพิจารณาว่าอันตรายที่จะพึงเกิดขึ้นหากจะไม่ป้องกันจะได้สัดส่วนกับอันตรายที่ผู้กระทำได้กระทำเนื่องจากการป้องกันนั้นหรือไม่ และ ทฤษฎีวิถีทางน้อยที่สุด ตามทฤษฎีนี้ถือว่าถ้าผู้กระทำได้ใช้วิถีทางน้อยที่สุดที่จะทำให้เกิดอันตราย ก็ถือว่าผู้กระทำได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุแล้ว

เมื่อนำหลักการกระทำเกี่ยวกับการป้องกันมาพิจารณากับกรณีการใช้มีดพินหน้ำสุนัขแล้ว ถือว่า ผู้กระทำได้กระทำเกินกว่าเหตุ ศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำมีโทษปรับ 2,000 บาท ส่วนโทษจำคุกรอลงอาญา ผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นการนำเอาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 มาบังคับใช้แทน

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ในต่างประเทศ ได้แก่ เขตบริหารพิเศษฮ่องกง ที่มีการแก้ไขกฎหมายคุ้มครองสัตว์ในปี 2006 โดยผู้ที่ทำทารุณกรรมสัตว์ต้องถูกปรับเป็นเงิน 2 แสนเหรียญฮ่องกง (ประมาณ 840,000 บาท) และต้องถูกจำคุกเป็นเวลา 3 ปี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เพิ่มบทบัญญัติล่าสุดในรัฐธรรมนูญในปี 2002 โดยบทลงโทษต่อผู้ที่ฆ่าหรือทรมานสัตว์โดยไม่มีเหตุอันควรต้องถูกจำคุกสูงสุด 3 ปี หรือปรับสูงสุด 50,000 ดอยช์มาร์ค (ประมาณ 900,000 บาท) และ สหราชอาณาจักร การทารุณสัตว์ในอังกฤษต้องโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ และปรับสูงสุดไม่เกิน 20,000 ปอนด์ (ประมาณ 970,000 บาท) ประเทศอื่นๆ ในเอเชีย ที่มีกฎหมายคุ้มครองสัตว์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ผู้กระทำความทารุณสัตว์ต้องถูกปรับสูงสุด 1 หมื่นดอลลาร์สิงคโปร์ (ประมาณ 240,000 บาท) หรือจำคุกสูงสุด 12 เดือน และประเทศญี่ปุ่น การฆ่าสัตว์โดยไม่มีเหตุอันควรต้องถูกจำคุกสูงสุด 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านเยน (ประมาณ 270,000 บาท) ส่วน ประเทศจีน” แม้ปัจจุบันยังไม่มีกรออกกฎหมายคุ้มครองสัตว์ แต่ก็มกลุ่มคนรักสัตว์ออกมาเรียกร้องให้มีกฎหมายดังกล่าว โดยเสนอโทษจากการทารุณสัตว์ให้มีโทษจำคุก 2 สัปดาห์ หรือปรับเป็นเงิน 6,000 หยวน (ประมาณ 32,000 บาท) ถือว่า โทษที่ลงแก่ผู้กระทำการดังกล่าวต่ำกว่าประเทศอื่นมาก ซึ่งถือว่าไม่มีความเหมาะสมเนื่องจากไม่สามารถมีผลอันเป็นการยับยั้งการกระทำ ความผิดในลักษณะดังกล่าวได้

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการบัญญัติเพิ่มเติม กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นเหตุให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยมีการกำหนดลักษณะของความจำเป็นเพื่อป้องกันนั้นไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและผู้เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง นอกจากนี้ ควรยกเลิกมาตรา 381 และมาตรา 382 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากปัจจุบันได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ขึ้นมาบังคับใช้โดยตรงแล้ว และบทบัญญัติดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมในการนำมาบังคับใช้จึงสมควรยกเลิกบัญญัตินี้

จากการศึกษา ปัญหาการบังคับใช้ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับนิยามของ “การจัดสวัสดิภาพของสัตว์”

ควรให้คำนิยามความหมายของ การคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ โดยให้รวมถึง สิทธิของสัตว์ในด้านจิตใจด้วย เพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ตามกฎหมายไทยครอบคลุมหลัก อิศรภาพ 5 ประการของสัตว์ และสอดคล้องกับมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ โดยการแก้ไข มาตรา 3 นิยามความหมายของ “การจัดสวัสดิภาพสัตว์” จากเดิมที่กำหนดว่า

“การจัดสวัสดิภาพสัตว์” หมายความว่า การเลี้ยงหรือการดูแลให้สัตว์มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ”

โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้แทน

“การจัดสวัสดิภาพสัตว์” หมายความว่า การเลี้ยงหรือการดูแลสัตว์ให้สัตว์มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ ได้แสดงออกตามธรรมชาติ ได้รับการดูแลไม่ให้อยู่ในภาวะเจ็บปวด บาดเจ็บหรือมีโรคภัย และไม่อยู่ในสภาพของความกลัวและความทุกข์ทรมาน”

การแก้ไขถ้อยคำของกฎหมายดังกล่าวจะมีผลทำให้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักอิสรภาพ 5 ประการของสัตว์ได้แก่ (1) อิสรภาพจากความหิวกระหาย (2) อิสรภาพจากความไม่สะดวกสบายจากสภาวะแวดล้อม (3) อิสรภาพจากความเจ็บปวด บาดเจ็บ และโรคภัย (4) อิสรภาพจากการแสดงออกตามธรรมชาติ และ (5) อิสรภาพจากความกลัวและความทุกข์ทรมาน และสอดคล้องกับกฎหมายของนานาอารยประเทศมากยิ่งขึ้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นการทารุณกรรมสัตว์ กรณี “สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร”

ควรมีการบัญญัติห้ามการซื้อขายเนื้อสุนัขและกำหนดอย่างชัดเจนว่า เนื้อสุนัขไม่ใช่สัตว์ที่เลี้ยงเพื่อเป็นอาหารไว้ใน พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายดังต่อไปนี้

2.1 แก้ไขมาตรา 21 จากเดิมที่กำหนดไว้ว่า

มาตรา 21 “การกระทำความผิดต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20

(1) การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้ เฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร”

โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้แทน

มาตรา 21 “การกระทำความผิดต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20

(1) การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้ เฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร ซึ่งไม่รวมถึง สุนัขและแมว”

2.2 เพิ่มเติมมาตรา 31 / 1 โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

มาตรา 31/1 ผู้ใดซื้อขายซากสัตว์ที่ถูกฆ่า โดยสัตว์นั้นมิใช่สัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท

การแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว จะทำให้การคุ้มครองสัตว์ประเภทสุนัขและแมว มิให้ถูกนำไปเป็นอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมของนานาอารยประเทศในปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังเป็นการแก้ไขปัญหาลักลอบการค้าเนื้อสัตว์ประเภทสุนัขและแมวในประเทศไทย อีกด้วย

3. ปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยสัตว์เลี้ยงไปทำความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่น

ควรมีกาหนดเกี่ยวกับหน้าที่ของสัตว์เลี้ยงในการดูแลสุนัขของตน และมีบทบัญญัติ ให้เจ้าของสุนัขชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของสุนัขของ ไว้ใน พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ดังต่อไปนี้

แก้ไข มาตรา 22 จากเดิมที่กำหนดไว้ว่า

มาตรา 22 “เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้ เหมาะสมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

การออกประกาศตามวรรคหนึ่งให้คำนึงถึงประเภท ชนิด ลักษณะ สภาพ และอายุของ สัตว์”

โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้แทน

มาตรา 22 “เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนดังต่อไปนี้

(1) จัดสถานที่เลี้ยงตามความเหมาะสมของสัตว์ โดยมีขนาดเพียงพอแก่การดำรงชีวิต มีแสงสว่างและการระบายอากาศที่เพียงพอ มีระบบการระบายน้ำและกำจัดสิ่งปฏิกูลให้ถูก สุขลักษณะ กรณีเป็นสัตว์ที่ดุร้าย จะต้องเลี้ยงในสถานที่ หรือกรงที่ไม่สามารถเข้าถึงบุคคลภายนอก และมีป้ายเตือนให้ระมัดระวังโดยสังเกตได้อย่างชัดเจน

(2) ควบคุมสัตว์มิให้ออกนอกสถานที่เลี้ยงโดยปราศจากการควบคุม

(3) ควบคุมดูแลสัตว์มิให้ก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ เช่น ก่อให้เกิดเสียงดังติดต่อกันเป็น ระยะเวลา นาน ๆ เป็นต้น

(4) รักษาสถานที่เลี้ยงสัตว์ให้สะอาดอยู่เสมอ จัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะเป็น ประจำ ไม่ปล่อยให้เป็นที่สะสมหมักหมมจนเกิดกลิ่นเหม็นรบกวนผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

(5) ต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของสัตว์ เช่น เรื่องอาหาร ความสะอาด เป็นต้น ถ้า เจ้าของสัตว์ไม่สามารถเลี้ยงดูสัตว์ได้เป็นการชั่วคราว จะต้องจัดให้ มีผู้ดูแลความเป็นอยู่ของสัตว์ให้ เป็นปกติสุข

(6) เมื่อสัตว์ตาย เจ้าของสัตว์จะต้องกำจัดซากสัตว์ให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกัน มิให้ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงหรือสัตว์นำโรค ทั้งนี้ โดยวิธีที่ไม่ก่อเหตุรำคาญ และไม่เป็นที่ให้เกิด การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ

(7) จัดให้ มีการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในสัตว์ เพื่อป้องกันอันตรายจากเชื้อโรค ที่เกิด จากสัตว์มาสู่คน

(8) ในกรณีที่มีเหตุควรสงสัยว่า สัตว์ที่เลี้ยงเป็นโรคอันอาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพของประชาชน ให้ เจ้าของแยกกักสัตว์นั้นไว้ต่างหาก และแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทราบ และต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของสัตวแพทย์อย่างเคร่งครัด

(9) เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสมเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

การแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว เป็นการกำหนดหน้าที่ของเจ้าของสัตว์เลี้ยงในการปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงของตนด้วยความรับผิดชอบ ไม่เลี้ยงแบบปล่อยปละละเลย จนสัตว์ไปสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ผู้อื่น จนนำไปสู่ปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ที่มีจำนวนมากในปัจจุบัน

4. ปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจนเป็นเหตุให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บ

ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรมีการแก้ไขมาตรา 21 (6) โดยให้การกระทำเกี่ยวกับความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือของสัตว์อื่นหรือป้องกันความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สิน ให้ครอบคลุมถึงกรณีการกระทำจนเป็นเหตุให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บด้วย ดังต่อไปนี้

4.1 ควรมีการแก้ไขมาตรา 21 (6) จากเดิมที่กำหนดไว้ว่า

การกระหาดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20

(6) การฆ่าสัตว์ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน

โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้แทน

การกระหาดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20

(6) การฆ่าสัตว์หรือการทำให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน

4.2 ควรมีการบัญญัติเพิ่มเติม ความหมายของ “ความจำเป็นเพื่อป้องกัน” อันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน ไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและผู้เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงในการตีความถ้อยคำดังกล่าว โดยการเพิ่มเติม มาตรา 21 วรรคสอง โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

มาตรา 21 วรรคสอง “ความจำเป็นเพื่อป้องกัน” ตามมาตรา 21 (6) หมายความว่า ณ ขณะที่เกิดเหตุอยู่นั้นอยู่ในภาวะภัยอันตรายนั้นหรือไม่ หากภัยอันตรายเช่นนั้นได้ผ่านพ้นไปแล้ว

เช่น สุนัขขอมปล่อยบุคคลหรือสัตว์ที่ถูกทำร้ายแล้ว หรือได้ไปจากสถานที่นั้นแล้ว หากไปทำร้ายสุนัขก็ถือว่า มิใช่เป็นความจำเป็นเพื่อป้องกัน เป็นต้น

4.3 เพื่อป้องกันการสับสนในการบังคับใช้กฎหมาย ควรยกเลิกมาตรา 381 และมาตรา 382 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากปัจจุบันได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ขึ้นมาบังคับใช้โดยตรงแล้ว

การแก้ไขเพิ่มเติมและยกเลิกบทกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยให้การคุ้มครองบุคคลที่มีความจำเป็นต้องทำร้ายสัตว์เพื่อป้องกันชีวิตของมนุษย์ สัตว์ หรือทรัพย์สิน มิให้ถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ขณะเดียวกัน ก็ทำให้บทกฎหมายมีความชัดเจนมากขึ้นว่า การกระทำด้วยความจำเป็นเพื่อป้องกันดังกล่าว นั้น มีขอบเขตของความหมายอย่างไร เพื่อป้องกันบุคคลที่มีเจตนาทารุณกรรมสัตว์ใช้เป็นข้ออ้างเพื่อให้รอดพ้นจากความผิด นอกจากนี้ ยังเป็นการทำให้การลงโทษบุคคลที่กระทำการทารุณกรรมสัตว์ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับกฎหมายของนานาอารยประเทศ

เอกสารอ้างอิง

เนื่องน้อย บุญเนตร, **จริยศาสตร์สถานะแวดล้อม : โลกทัศน์ในพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก**, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

รัชชัย ศุภดิษฐ์, **การจัดสวัสดิภาพสัตว์ในประเทศไทย**, กรุงเทพมหานคร: ทิพนตร์, 2550.

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำสหภาพยุโรป, **ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับมาตรการสวัสดิภาพสัตว์ในสหภาพยุโรป**, กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการต่างประเทศ, 2549.

สภาวิจัยแห่งชาติ, **จรรยาบรรณการใช้สัตว์เพื่องานวิทยาศาสตร์**, กรุงเทพมหานคร : สภาวิจัยแห่งชาติ, 2547.

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, **สิทธิมนุษยชน**, กรุงเทพมหานคร: วิญญชน, 2550.

แคลิยา ธนพงศ์พิพัฒน์, **การคุ้มครองสัตว์เพื่อการศึกษาและการทดลองในประเทศไทย**, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ 3, (สิงหาคม 2012) : 191-192.

ศุภมาส ชินวินิจกุล, **การคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์**, วารสารมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ 5, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2557), : 33